

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

- Pater Charles Eba'a: omgekeerde missie in Friesland
- CdK Arno Brok: katholiek zijn is deel van mijn identiteit
- Missie Neocatechumenale Weg in Groningen

THEMA: **MISSIE IN DEZE TIJD**

Bestel online op:
www.kerkkaars.nl

Bekijk ons compleet assortiment
kwaliteitskaarsen op www.kerkkaars.nl.
Wij leveren direct uit voorraad
binnen 24 uur bij u thuis!

geluidsinstallaties
presentatie/KerkTV

akoestiek
netwerk/wifi

verlichting
domotica

schaapsound

www.schaapsound.nl

Zwolle | Ridderkerk | Roermond

MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

Missie in deze tijd

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

Europa met een krimpende kerk lijkt missiegebied. Priesters uit Azië, Zuid-Amerika, Polen en Afrika versterken parochies. Maar wat is missie in deze tijd? In deze Spreek! enkele bijzondere verhalen en opinies. Eigen pastores uit Kameroen en noord-Groningen, Charles Eba'a en Dorus Wubbels, geven hun persoonlijke kijk uit eigen ervaring. Volgens Paus Franciscus is ieder kerk-zijn 'missionair', licht bisschop Van den Hout toe. Zijn voorganger, mgr. De Korte, gaf ruimte voor de Neocatechumenale Weg: een missionaire gemeenschap van katholieke gezinnen uit Spanje, Italië en Duitsland. Katholieke basisscholen zien missie in bewustwording van armoede onder jonge kinderen. Katholieke theologen ontwikkelen met protestantse geestverwanten nieuw werkterrein, de Publieke Theologie. Ze willen christelijke waarden van betekenis laten zijn bij actuele vraagstukken, zoals klimaatverandering en integratie van kwetsbare groepen.

Het klassieke beeld van de blanke missionaris, werkend met onze financiële steun voor mensen in 'de Derde Wereld', is achterhaald. Missie van de kerk in deze tijd is rijker en veelkleuriger.

Inhoud

10

8 Gedoopt en gezonden

Column van bisschop
Ron van den Hout

10 Omgekeerde missie

Pater Spiritijn Charles Eba'a over
Kameroen en pastorale missie in
Friesland.

14 Kippenvel van In Paradisum

Commissaris van de Koning Arno
Brok, publiek bestuurder en Ridder
van het Heilig Graf.

17

18 Missie is leven

Oud-missionaris Dorus Wubbels over
Jezus als 'bommetje onder de
mensheid'.

22 Christendom

Een missie die was voorzien

24 Gemeenschap Neocatechumenale Weg

Gesprek met familie Sever over hun
'missio ad gentes' in Groningen.

26

26 Onderwijsmissie tegen armoede

Bezinningsdag van basisscholen

27 Publieke theologie

Christelijk geloof niet achter de
voordeur opsluiten

Op 18 mei jl. werd door handoplegging en gebed diaken **R.J.B. (Remco) Hoogma** door onze bisschop in de St. Jozefkathedraal tot priester gewijd. Hij blijft werkzaam als parochie-vicaris in de Heilige Christoffelparochie met als standplaats de pastorie van St. Nicolaasga.

Op 1 mei jl. heeft de bisschop pastoraal werkster drs. **A.Th.M. (Agath) Erich** eervol ontslag verleend als lid van de diocesane benoemingencommissie. Vele jaren heeft zij de bisdomstaf geadviseerd over nieuwe benoemingen en het toetreden van nieuwe kandidaten van buiten ons bisdom.

Met ingang van 1 juni jl. is **J.S. (John) de Zwart pr.** benoemd tot parochievicaris in de Heilige Christoffelparochie. Zijn standplaats is de pastorie van Joure.

Op 27 juni is pastoraal werkster drs. **G.M.H. (Germa) Kamsma-Kunst** door de bisschop benoemd als lid van de diocesane benoemingencommissie.

Op 19 juni jl. heeft mgr. Van den Hout pastoor **P.J.J. (Peter) Stiekema** benoemd tot kanunnik van het Kathedraal Kapittel van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Kanunnik Stiekema is de opvolger van pastoor Wagenaar die bij het bereiken van zijn 75 jarige leeftijd het kapittel heeft verlaten en daarbij benoemd is tot ere-kanunnik.

Op 28 juli jl. is pastoraal werker **P. (Peter) Vos** wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd eervol ontslag verleend. Hij was werkzaam in de parochie Heilige Hildegard van Bingen te weten de geloofsgemeenschappen te Groningen, Haren en Zuidhorn.

Op 19 juli jl. mocht em. pastoor **J.B. (Julius) Brouwer** gedenken dat hij 60 jaar geleden tot priester werd gewijd. Binnen de parochie Heilige Christoffel is dit jubileum feestelijk gevierd.

Pastoraal werker **Karel Jan Schouten** heeft per 1 mei jl. een zending van de bisschop ontvangen voor zijn werkzaamheden binnen de FPC van Mesdag te Groningen.

Op 21 augustus jl. heeft mgr. Van den Hout het verzoek van **D.B. (Diederik) Duzijn**, sinds 7 februari 2015 priester van het bisdom Groningen-Leeuwarden, gehonoreerd om geëxcardineerd te worden. Met ingang van 8 september is hij geëxcardineerd in het bisdom Fréjus-Toulon (Fr.).

1 september jl. heeft pastoraal werkster **A.T. (Myriam) Oosting** van de bisschop de zending ontvangen voor een benoeming 0,8 fte. binnen de parochie Heilige Hildegard van Bingen te Groningen, Haren en Zuidhorn. Haar standplaats is de locatie Salvator Maria te Groningen.

Per 1 september is pastoor **A.G. (Albert) Buter** benoemd tot pastoor van de Heilige Norbertusparochie te Hoogezand-Sappemeer, Nieuwe Pekela, Oude Pekela, Veendam en Winschoten. Zijn standplaats is Sappemeer. Per dezelfde datum werd hem eervol ontslag verleend als pastoor in de Goede Herderparochie te Emmen en Erica.

Per 1 september is pastoor **L.R. (Bert) van der Wal** benoemd tot pastoor van de parochie Sint-Vitus te Irnsum, Leeuwarden, Oosterwierum, Warga en Wijtgaard. Per dezelfde datum werd hem eervol ontslag verleend als pastoor van de parochie Heilige Norbertus te Oost Groningen. Zijn standplaats is Leeuwarden.

Met ingang van 1 oktober is op eigen verzoek de detacheringsovereenkomst van dr. **J.W.G. (Jos) Geelen C.R.L.** niet verlengd. Het bleek dat deze parttime functie moeilijk was te combineren met de andere werkzaamheden in Nijmegen. Per die datum heeft de bisschop hem eervol ontslag verleend als kanselier van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Tevens kreeg hij eervol ontslag als lid van de Commissie voor Archieven van Kerkelijke organen en instellingen van het bisdom Groningen-Leeuwarden. De bisschop dankt hem hartelijk voor al hetgeen hij voor ons bisdom heeft betekend.

Eveneens werd op 1 september benoemd tot pastoor van de Goede Herderparochie te Emmen en Erica, pastoor **P.J.J. (Peter) Stiekema**. Per dezelfde datum werd hem eervol ontslag verleend van de Sint-Vitusparochie te Irnsum, Leeuwarden, Oosterwierum, Warga en Wijtgaard.

Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd door geestelijk verzorger **R.P.M. (René) van Doremalen**, heeft de bisschop de zending ingetrokken voor zijn werkzaamheden binnen het Medisch Centrum Leeuwarden. Hij dankt de heer Van Doremalen hartelijk voor de vele jaren dat hij als geestelijk verzorger actief is geweest ten dienste van de zieke medemens.

IN HET KORT

START BONIFATIUS ACADEMIE

Vanaf dit najaar lopen vijf kadercursussen. Op 28 september jl. waren zo'n twintig cursisten aanwezig bij aanvang van de cursussen Bijbelcatechese over Jacob en Jozef (bisschop Van den Hout), over Jezus (docent Piet Timmermans) en Besturen van Parochies en PCI's (vicaris Arjen Bultsma en Herald Mensen). De cursus Liturgie (pastoor Victor Maagd) begon begin oktober. Vanaf voorjaar 2020 lopen er zeven cursussen, waaronder de Diaconale Leerroute. Info: www.bonifatiusacademie.nl.

AFTRAP BEDEVAART NAAR ASSISI

Op vrijdagavond 5 oktober is in Wolvega het vaandel onthuld voor werving van deelnemers voor de bisdombedevaart naar Assisi (25 april t/m 3 mei 2020). In de Sint-Franciscuskerk was een eucharistieviering bij gelegenheid van de 80e verjaardag van de inwijding van de kerk in 1939 door aartsbisschop Jan de Jong. Aan het slot van de viering onthulde bisschop Ron van den Hout het vaandel voor Assisi, dat ontworpen is door Patrick Janssen. Het vaandel toont een Tau-kruis dat verwijst naar Franciscus in de logokleuren van het bisdom. De mijter verwijst naar bisschop Van den Hout die u persoonlijk uitnodigt voor de bedevaart en zelf ook meegaat. Op de achtergrond een foto met zicht op het stadje Assisi. Tot 11 november zijn nog regionale presentaties in het bisdom waar u zich kunt opgeven. Meer info, zie: www.bisdomgl.nl/bedevaartsreis-naar-assisi-in-2020-met-bisdom-groningen-leeuwarden/.

MARTINUSDAG VORMELINGEN EN JONGERENWEEKEND

Jij bent bijzonder - God is bijzonder. Dat maakt de band met God en het vormsel speciaal. Twee vormselactiviteiten door het Jongerenplatform vinden plaats op 9 november a.s. in het Karmelklooster te Drachten met het thema 'Bijzonder' en een kampeerweekend op 31 januari - 2 februari a.s. in Appelscha. De bisschop en begeleiders van vormelingen zijn te gast. Info: www.bisdomgl.nl/jongeren.nl. Mail: jongeren@bisdomgl.nl of telefonisch/app via 06 - 24863901

Op 29 nov. - 1 dec. is een algemeen weekend in Appelscha van het Jongeren Platform (JP). Voor alle jongeren die anderen willen leren kennen en met verdiepende activiteiten rondom Taize.

ONTWIKKELING BELEIDSPLAN BISDOM

Het huidige bisdom beleidsplan 'Kwetsbaar en Hoopvol' loopt in 2020 af. De bisdomstaf en de Diocesane Pastorale Raad - met vertegenwoordigers van alle geledingen in het bisdom - bezinnen zich vanaf dit najaar op vragen voor de toekomst van de kerk in het bisdom. Als richtlijn zijn zes beleidsthema's bepaald: Parochiestructuren, Caritas en diaconie, Catechese/Lerend geloven, Eucharistie e.a. liturgiemomenten, Kerkgebouwen en financiering, de Kracht van de Kerk. De Diocesane Pastorale Raad gaat op zaterdag 16 november hierover in gesprek. Meer info: www.bisdomgl.nl/beleidsplan

KLOOSTER THUINE - ROEPING, BEZINNING, ONTMOETING

Op 25-27 oktober: Roepingenweekend voor jongvolwassenen (18-35 jaar) van de Werkgroep Roepingenpastoraat.

Op 13-15 december 2019: Diocesane retraite met Peter Vermaat. Info: zie www.bisdomgl.nl

VASTENACTIE 2020: KLOOSTER KLUNEN IN DRACHTEN

Voor aankondiging: op 2, 3 en 4 april 2020 is het landelijke driedaagse pelgrimsweekend voor de Vastenactie in Drachten. Georganiseerd door de Heilige Clara van Assisi parochie. Elke dag vanuit het Karmelklooster rondwandelingen door het Friese streeklandschap, met oa. een gastlezing in het klooster over pater-Karmeliet Titus Brandsma. Info: Harmen en Trudy Altena, Heilige Clara van Assisi Parochie.

Agenda van de bisschop

Oktober

- 10 Studiedag pastorale beroepskrachten
- 13 Eucharistieviering St. Annaparochie, 60 jaar kerk
- 14 Avond: Bonifatiusacademie Sneek
- 16 Middag: afscheid Van Meekeren, Primenius
- 18 Ochtend: viering met ouderen, Klazienaveen
- 20 10.00 uur: Eucharistieviering Heerenveen en aansluitend inzegening parochiecentrum
- 23 Bedevaart Kevelaer
- 25-27 Roepingenweekend Thuine
- 28 Diaconale werkavond Friesland,/NOP
- 29 Bonifatiusacademie Sneek
- 31 Avond: bezoek van vormelingen van de parochie H. Clara

November

- 1 12.30 uur: Pontificale Hoogmis Allerheiligen, kathedraal
- 2 9.30 uur: Eucharistieviering RK Kerkhof, Allerzielen
- 3 11.00-14.00 uur: Family Tour Bolsward
- 4 Lezing Den Bosch
- 6 Avond: Bonifatiusacademie Joure

- 9 Martinusdag Drachten
Avond: toediening H. Vormsel, Bolsward
- 10 Eucharistieviering Klazienaveen
- 12 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 15 Avond: toediening H. Vormsel, Zandberg
- 16 Diocesane Pastorale Raad
- 17 Toediening H. Vormsel, Meppel
- 22 Avond: toediening H. Vormsel Stadskanaal
- 23 Bonifatiusacademie In Bisdomhuis
- 24 Eucharistieviering Friezenkerk Rome
- 24-30 Retraite Mamelis

December

- 4 17.00 uur: vergadering REA
- 7 Diaken en catechistenopleiding Den Bosch
- 8 Family Tour, kathedraal Groningen
Middag: kerstmusical Emmercompasuum
- 10 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 11 Bezinningsdag voor pastoraal werkers
- 12 Bezinningsdag voor priesters en diakens
- 14 Eucharistieviering Klazienaveen

GEDOOPT EN GEZONDEN

Paus Franciscus heeft oktober 2019 uitgeroepen tot een Buitengewone Missiemaand. Waarom? Oktober is ieder jaar missiemaand, vormgegeven onder auspiciën van Pauselijke Missiewerken/Missio. Maar dit jaar is het 100 jaar geleden dat paus Benedictus XV een apostolische brief schreef over het onderwerp: Maximum Illud. De vreselijke Eerste Wereldoorlog (1914-1918) was net achter de rug. Het nationalisme vierde hoogtij en de landen die de oorlog hadden gewonnen verdeelden Europa opnieuw. We noemen dat expansionisme.

Maximum Illud wilde in deze politieke omstandigheden de missie van de Kerk duidelijk stellen. Het kerkelijke belang – de verbreiding van het evangelie – is geheel anders dan het belang van naties. Missie is gericht op andere landen, maar het moet daarbij om het evangelie gaan, om de ware christelijke humaniteit van de volken. Paus Benedictus XV sprak zich er duidelijk over uit dat missie niet hand in hand zou moeten gaan met kolonisatie. In het verleden was dat vaak gebeurd. Europese landen ontdekten nieuwe werelddelen. In het kielzog daarvan kwam de Kerk mee. De ontdekking van nieuwe werelddelen bracht een golf van missionaire activiteit op gang tot in de 19e en 20e eeuw. Rome hield zich vanaf de 17e eeuw bezig met het bestuur en de verdeling van de nieuw ontdekte gebieden over de verschillende groepen religieuzen en richtte daarvoor een speciale congregatie op: De Propaganda Fide.

Wat is eigenlijk missie? Vaak denken we als katholieken aan onze missionarissen (zusters, broeders en paters) die naar arme landen werden uitgezonden. Om de paar jaar kwamen ze in de thuisparochie op bezoek, preekten en namen de collecte mee voor hun projecten. Ze deden mooi werk: parochies stichten, scholen en ziekenhuizen bouwen. Ze brachten de arme landen tot ontwikkeling. Is dit wat missie moet zijn? Deels wel, maar de vraag naar missie wordt door paus Franciscus fundamenteel gesteld. Hij vertrekt daarbij vanuit het Tweede

Vaticaan Concilie. “De pelgrimerende Kerk is krachtens haar natuur op zending gericht [...]” Missie is niet een van de taken van de Kerk naast vele andere taken, maar de Kerk zelf is missie. De Kerk is vanuit zichzelf missionair. Ze kan niet bestaan zonder gericht te zijn op andere volken. Anders wordt ze introvert en is ze alleen nog bezig met haar eigen structuren.

Het gaat er niet om dat we het geloofsgoed ter discussie moeten stellen, of de Kerk als instituut, maar dat we opnieuw over de mens en de cultuur gaan nadenken. Wat betekent het dat de mens geschapen is en waarom heeft hij het evangelie nodig? Wat kan het evangelie betekenen om onze samenleving meer op Gods Koninkrijk te laten lijken?

Paus Franciscus waarschuwt ons ervoor het evangelie te zien als een product dat we aan de man willen brengen. Missie is ook geen middel voor de Kerk om zichzelf te promoten. De Kerk brengt het leven, communiceert het leven, de barmhartigheid van God en zijn heiligheid. Missie is het vertrekpunt en het doel van de Kerk. Kerk is missie. De Kerk kan niet bestaan zonder dat ze zichzelf gezonden weet vanuit het evangelie. In deze zin is missie niet alleen iets voor landen ver weg, maar is het ook voor dichtbij.

Missie veronderstelt ook dat we zelf gemissioneerd moeten willen worden.

Voordat we ons met het evangelie op anderen richten, moeten we ervoor zorgen dat we zelf volgens het evangelie leven, en dat we zelf door de boodschap van Christus geraakt worden. Dit zei Paulus VI al in zijn apostolische exhortatie Evangelii Nuntiandi (1975). Uiteraard is dit een wisselwerking. We moeten niet wachten met het verkondigen van het evangelie totdat we zelf volmaakt zijn. Dan komt het er niet van.

Er is behoefte aan nieuw missionair elan, ook in onze parochies. Het lijkt gemakkelijk, maar dat is het allerm minst. Het gaat er niet allereerst om dat we activiteiten gaan organiseren, maar dat we de Kerk beter leren verstaan als missionaire gemeenschap, gedoopt en gezonden door Christus. Er moet – zo wil ik maar zeggen – ook een bewustwordingsproces op gang komen dat antwoord geeft op de vraag: waartoe is de Kerk geroepen?

Dr. C.F.M. van den Hout
bisschop van Groningen -Leeuwarden

Bisschop Van den Hout is sinds 14 mei 2019 door de Nederlandse Bisschoppenconferentie aangewezen als referent Missie en Ontwikkelingssamenwerking.

Pater Charles Eba'a

OMGEKEERDE MISSIE

spreek!

Tekst: Marlies Bosch

Charles Eba'a is lid van de Orde van de Spiritijnen in de Petrus en Paulus Parochie in Heerenveen. Hij komt uit Kameroen. In deze Spreek! over 'missie' komt hij aan het woord als 'omgekeerde missionaris'. Een begrip dat hij compleet anders invult dan de woorden doen vermoeden.

In het dorp waar hij vandaan komt woonden slechts twee katholieke gezinnen. De rest van de bewoners van het dorp was protestant, Presbyteriaan of Baptist. Zijn opa was vrachtwagenchauffeur en op een van zijn tochten ontmoette hij zijn toekomstige, katholieke, vrouw.

Charles Eba'a: 'Zij was een sterke vrouw. Ze wilde alleen met hem trouwen als hij katholiek werd. Zij begon daarna zelf met een kerkje in het dorp, waar aanvankelijk alleen de eigen familie bij elkaar kwam. Maar van lieverlee kwamen er ook andere dorpsgenoten naar de kerk. Ze waren wel nieuwsgierig naar wat zich daar afspeelde. Er was geen priester, oma ging voor. Soms was het zo dat mensen eerst naar de Presbyteriaanse kerk gingen en daarna naar die van

mijn oma. Ze noemde het dorp later: 'Efoulan', dat wil zeggen: 'door elkaar.'

De Spiritijnen kwamen voor Charles pas veel later in beeld. Zijn vader was onderwijzer en hij vond een baan in de hoofdstad Yahundi. Daar werden ze als katholiek gezin lid van de Petrus en Paulus parochie. Eba'a: 'Dus het is wel erg toevallig dat dat ook de naam van de parochie is waar ik nu pastoor ben. De Nederlanders werkten toen vooral in Oost Kameroen, met de Pygmeeën, in de hoofdstad waren Franse missionarissen.'

Roeping

'Ik was zeven jaar toen ik wist dat ik priester wilde worden. Mijn opa had al voor mijn geboorte gezegd: een van mijn kleinkinderen wordt priester. We hadden zelf een Franse priester,

die had aanzien. Hij kreeg van alle parochianen kippen en eieren en iedereen luisterde naar hem. Dat wilde ik ook wel. Dat vond ik interessant. Toen ik dertien was ging ik naar een internaat voor de middelbare schol. Het bijzondere was dat in ons gezin van tien kinderen om de beurt een jongen en een meisje werd geboren. Alleen, ik werd een tweede jongen na de geboorte van mijn broer. Dat vond ik een teken van mijn roeping. Er moest een jongen tussenuit. Ik heb mijn opleiding bij Canadese broeders gedaan, en ging daarna naar het kleinseminarie. Maar ineens wilde ik weg. Naar buiten. Dat leverde een stevige discussie thuis op, en teleurstelling van mijn ouders. Maar mijn zus, die een soort moeder voor me was, zei: laat hem. Als hij geen roeping meer heeft... dan is dat zo.

spreek!

Ik heb in dat jaar heel veel gezien. Toen kwam er een ommekeer. Toen wilde ik intreden bij de broeders van Sint Jan, maar twee jaar later kwam ik een Spiritijn tegen uit Zwitserland. Die vertelde me dat de orde wereldwijd actief was als missionaris en dat vond

ik geweldig. Ik ontmoette de prior en ging op retraite. Daar had ik wat ik noem 'de nacht van het geloof'. Omdat ik niet meer wist wat ik geloofde. Ik was even helemaal de weg kwijt. Maar ik kwam eruit met een besluit: ik word Spiritijn!

Nederland

Dat besluit werd met vreugde begroet door zijn familie en hij werd in Kameroen tot priester gewijd. Hij moest een lijst invullen met missielanden waar hij na de wijding naar toe zou willen gaan. Dat deed hij, maar er kwam geen antwoord met een keuze. Dat maakte hem onzeker, tot het verlossende telefoontje kwam: hij moest naar Nederland.

'Ik had geen idee waar dat lag. Ik wachtte zeven maanden op mijn visum en ging intussen overal naar toe waar ik een Mis kon vieren. Tot ik naar Rotterdam vertrok. Daar had ik weinig tijd om te acclimatiseren. Ik heb in drie maanden de taal geleerd, en deed toen mijn eerste viering in het Nederlands. Het was een parochie met drugsverslaafden, veel prostitutie en discriminatie. Omdat er veel mensen van de Caraïbische eilanden woonden, heb ik ook Papiaments geleerd. Dan sprak ik met hen tenminste in hun eigen taal. Ik voelde me er wel thuis.

Pater Charles Eba'a tijdens zijn installatie in de Petrus en Paulusparochie in Heerenveen

Mijn taak was daar om bruggen te bouwen tussen de verschillende groeperingen.'

Omgekeerde missie

Mijn vraag was hoe het voor een zwarte priester uit Kameroen is om in Nederland missionaris te zijn. Hoe vergelijkt hij zijn werk hier met dat van de missionarissen in zijn land van herkomst? Moet hij hier ook 'zieltjes winnen'?

Eba'a: 'Ik heb altijd moeite gehad met die term. Dat lijkt op omvormen. Nederland is wel een missieland geworden. Niet dat er niet over God wordt gedacht, maar mensen willen er niet meer over praten. Het is iets privé. Iets van vroeger. Veel mensen zijn op zoek. Dat zie ik als mijn omgekeerde missie: het doel is niet om kerken vol te krijgen, maar om God op de agenda te zetten bij mensen. Hen te leren ontdekken dat God er nog steeds is. Ook in deze drukke wereld. Als dat gebeurt vinden ze misschien

de weg terug naar de kerk. Mijn missie is: ik wil zijn waar mensen bij elkaar komen, vooral thuis. Ik ga dus veel op huisbezoek. Ik was laatst bij een gezin op bezoek, en vroeg voor het afscheid: zullen we samen het Onze Vader bidden? Dat deden we. De vader zei: 'Dat heb ik nog nooit meegemaakt met een priester.' Dat deed me wel wat. Misschien komen ze daarna wel naar de kerk, maar dat is niet mijn eerste doel. Ik doe die huisbezoeken op alle locaties. Twee keer per week neem ik daar tijd voor. Ik ga ook graag op bezoek bij mensen die niet opvallen. Vooral rond kerstmis en Pasen. Ik zoek naar verbinding. Present zijn, meer hoeft je niet te doen. Er zijn waar mensen bij elkaar zijn, dan komen de verhalen vanzelf los.'

Katholiek in Kameroen en hier

Eba'a: In Kameroen praten de hele dag over het geloof en is het feest niet alleen in de kerk. De viering is het moment suprême, dan is het een uitbundig feest met zang en

dans. Kameroen heeft heel veel doorgemaakt, maar het lijkt wel dat hoe armer mensen worden, hoe blijer. Soms denk ik: dat kan niet waar zijn. Hoe blijven ze geloven in de boodschap? Zonder eten? Het geloof hier is niet zo uitbundig, meer iets voor de privé sfeer. Je doet dat waar niemand het ziet. Gelukkig praten parochianen wel op zondag na de viering met elkaar tijdens het koffie drinken. Mijn hoop is gericht op de jeugd: ik hoop dat jongeren smaak gaan geven aan het geloof van nu.'

'KIPPENVEL VAN IN PARADISUM'

spreek!

Tekst: Bianca Domhof

Halverwege het gesprek staat de Arno Brok op en loopt naar de kast op zijn werkkamer in het Provinciehuis om een prachtige icoon te laten zien en andere persoonlijke voorwerpen die hij door de jaren heen verzamelde en die een relatie hebben met zijn geloof. Brok is sinds twee jaar Commissaris van de Koning in Fryslân. De provincie die hij na het burgemeesterschap van Sneek tijdelijk verliet om burgemeester van Dordrecht te worden. Nu is hij al weer enige tijd terug in zijn geliefde provincie. Onderwerp van gesprek: missie.

Hoe zou hij het begrip missie definiëren? "Voor mijn gevoel betekent missie de drive, het doel van waaruit je werkt en hoe je verbinding wilt maken met de wereld om je heen. In het verleden had missie een andere betekenis maar voor mij gaat het erom wat wil je bereiken. Als ik dat concreet naar mijn eigen leven vertaal; ik heb er voor gekozen om me in te zetten voor de publieke zaak, om mijn talenten in te zetten voor de samenleving, voor mensen. De overheid moet in Nederland een vangnet bieden

voor inwoners, die dat nodig hebben, ook in een land waar voor veel mensen alles goed geregeld lijkt te zijn."

Hart

"Of ik ook een man met een missie ben? Ja, de samenleving is minder maakbaar dan sommige mensen denken. Ons land heeft een enorme rijkdom, hier is namelijk in de basis de vrijheid om een gelukkig mens te zijn. Mijn missie als bestuurder is dat ik de functie mag inkleuren zoals ik wil. En ik wil graag mensen

en ideeën samenbrengen in Fryslân. Als Commissaris van de Koning ben je meer los van de politiek, dat past mij. Toon Hermans heeft een heel mooi gedichtje daarover gemaakt: 'Je kunt geen 'politiek' verzinnen, die de mensheid samen bindt, 'samen' is alleen maar 'samen', als het in het hart begint'. Veel is politiek en politiek is veel maar het gaat natuurlijk om het samenbrengen van mensen. Dat is belangrijk en daar is de samenleving bij gebaat."

Paplepel

Hoe verbindt hij zijn geloof met de functie? "Ik ben opgegroeid in een katholiek milieu, mijn ouders waren heel bewust katholiek en gaven ons tegelijkertijd als kinderen ruimte. De liefde voor de kerk heb ik met de paplepel ingegoten gekregen. Het geloof is voor mij intrinsiek gevoed worden, onderdeel zijn van een gemeenschap. Het voordeel van ouder worden vind ik ook dat ik mijn geloof intensiever en bewuster beleef."

Ridders

Brok is één van de 350 ridders van de orde 'Ridders van het Heilig Graf'. Brok: "De leden worden geacht daar niet teveel te koop mee te lopen. Onze missie is: we willen een bijdrage leveren aan de christenen in het Heilige land en we willen nadrukkelijk geen elitair gezelschap zijn. Je moet betekenisvol zijn in je leven. De drie pijlers van de orde zijn: spiritualiteit, caritas en broederschap. Het is een hele vitale en bovendien

ook nog steeds groeiende orde. Ik beschouw het lidmaatschap van deze pauselijke lekenorde als een enorme verrijking van mijn leven. De Ridders zijn inmiddels in meer dan 60 landen gevestigd en zijn sinds de 11de eeuw actief in deze traditie. Maar het gaat nadrukkelijk niet om uiterlijkheden. Jaarlijks hebben we vanuit de Nederlandse orde ongeveer 3,5 ton euro beschikbaar voor goede doelen in het Overal Heilige Land. Dat varieert van weeshuizen tot onderwijs, zowel in Israël als op de Westbank. Een lid is verplicht om een pelgrimage naar het Heilig Land te houden. Dat heb ik ook gedaan. Dat was een zeer indrukwekkende ervaring. Ik ben op de Olijfberg geweest, in Gethsemane, op Golgotha, bij een mis bij het Heilig graf. Nou, dat je daar mag lopen op die historische plekken, dat maakt je zeer nederig! We proberen als orde weg te blijven van de politieke situatie in Israël en de Palestijnse gebieden, daar kom je namelijk nooit uit."

Zwaard

Leden worden gevraagd in deze gemengde orde van ridders en edelvrouwen; je moet voorgedragen worden. Brok: "De orde gaat terug tot in de 11e eeuw, toen waren het nog ridders te zwaard. Inmiddels hebben we geen zwaarden meer maar zetten we andere middelen in, zoals geld, om de zichtbaarheid en leefbaarheid van christenen in het Heilig Land te bevorderen."

Investituur

Brok vindt heel bijzonder dat de Investituur in 2020 voor het eerst in Fryslân plaatsvindt. Bij een Investituur worden nieuwe leden van de orde ingekleed. "Volgend jaar komen we als ridders en edelvrouwen samen in Sneek op 6 november en op 7 november in Bolsward. Dat valt in het jaar van de viering van 400 jaar parochie in Bolsward. Ik ben heel blij dat Mgr. Van den Hout en de pastores ons toestemming hebben gegeven om gebruik te mogen maken van de

kerken in hun bisdom. En ook mooi om daarbij in de Basiliek terecht te kunnen en die onder de aandacht te brengen. De eucharistieviering in Bolsward is toegankelijk voor iedereen.”

Hoop

Brok is geen pessimist over de ontwikkelingen in de katholieke kerk naar eigen zeggen: “Als ik zie wat er bijvoorbeeld in Fryslân allemaal aan positieve ontwikkelingen is. Denk aan Titus, het muziekspektakel dat afgelopen voorjaar in Dokkum te zien was, de jongerendag op Ameland, die parallel plaatsvond aan de Wereldjongerendagen in Panama. Dat is ook een stimulans voor de geloofsbeleving. Kijk, er zijn kerken die sluiten maar op Ameland kun je zien dat er ook hoop is, als je ziet dát en hoé die kerk weer herbouwd is na de grote brand een paar jaar geleden waarbij de kerk tot de grond toe afbrandde. De herbouw is een teken van hoop dat de kerk leeft. En daarom

is het ook mooi dat we volgend jaar in Bolsward en Sneek terecht kunnen. Dat zijn beide vitale parochies waar veel gebeurt en die zichtbaar zijn in de samenleving.”

Identiteit

Brok zegt dat er veel is om dankbaar voor te zijn: “Het katholiek zijn is deel van mijn identiteit, onderdeel van mijn mens zijn. Ik voel me onderdeel van de wereldkerk. Er gaan ook dingen fout daar moeten we niet voor weglopen, maar er gebeurt ook heel veel goeds. De nestgeur van het katholiek zijn brengt rust. Ook de liturgie is voor mij heel belangrijk! Een ‘ontmoeting’ waar rust vanuit gaat, wat ik ook ervaar bij de kerkmuziek. Als ik ‘In Paradisum’ hoor krijg ik altijd kippenvel!”, zo besluit hij.

MISSIE IS LEVEN

Pater Dorus Wubbels (1959) werkte in de afgelopen jaren als 'missionaris van Mill Hill' in Afrika en Brazilië. Sinds begin dit jaar is hij terug op zijn geboortegrond als pastor in de Liudger parochie van Groningen noord. Missie is een levensvisie. In zijn woorden: Jezus werkt als een 'bommetje onder de mensheid'.

spreek!

Mensen zeggen soms dat ik 'als missionaris heb gewerkt'. Dat klopt niet helemaal. Ik ben sinds 1990 lid van de 'Missionaire Sociëteit van Sint Jozef' beter bekend als 'Missionarissen van Mill Hill'. De naam ontstond toen de stichter van het genootschap, Herbert Vaughan, in het dorp Mill Hill, tegenwoordig deel van 'Greater London', een opleidingscentrum bouwde. Het genootschap is in 1866 gesticht. Vaughan ontdekte dat in Nederland, na invoering van de nieuwe grondwet van 1848, een enorme emancipatie van kerkgenootschappen plaatsvond. Er kwamen katholieke opleidingscentra in Haalen, Hoorn, Tilburg, Roosendaal en Oosterbeek. De meerderheid van deze 'Millhillers' kwam uit Nederland. Verder vooral uit Engeland, Schotland, Ierland en Oostenrijk. Inmiddels zijn bijna alle Europese gebouwen gesloten en is in Nederland alleen Oosterbeek nog over als snel krimpend centrum voor oudere collega's. Mill Hill kent nog ongeveer 350 leden, waarvan een derde afkomstig is uit Kenya, Oeganda, Congo, Kameroen, India en de Filippijnen.

Iets territoriaals

Ik groeide op met het idee dat 'missie' iets territoriaals was. Er waren 'zendende landen' zoals Nederland en 'missielanden' – voormalige Europese kolonies onder de evenaar. Dit territoriale denken kwam ook door mijn beide ooms, Henk en Herman Wubbels, die als missionaris werkten in Oeganda en Brazilië. Door hen geloofde ik als kind al dat geloof in Jezus nooit saai mag zijn en dus de kerk ook niet. Jezus was zelf een subversieve avonturier en hij vraagt ook van zijn volgelingen dat ze avontuurlijk denken en leven, creatief, grensoverschrijdend en speels. Zo komt het dat ik pastoraal geleefd heb in Congo, Kenya, Brazilië en in Nederland in de bisdommen Rotterdam (de Portugeestalige parochie) en Groningen-Leeuwarden (Emmen-Erica en nu Groningen noord). Fysiek kan een mens maar op één plaats tegelijk zijn, maar in ons hart en in ons denken komen vele werkelijkheden samen. Dat is bij mij ook zo. Mijn vraag in de landen en culturen waarin ik heb mogen leven was niet allereerst 'wat mag ik brengen' maar 'wat kan ik leren'? Wat ik vooral leerde is dat je geen christen kunt zijn in je eentje. Jezus riep kameraden, medewerkers tot zich. Een

kerk bestaat uit vrienden van Jezus. Dat is tenminste het ideaal.

Introspectieve missie

Ik zie missie op drie -even belangrijke- niveaus. Er is de introspectieve missie: hoe geloof ik eigenlijk? Hoe ga ik om met die communicatieve timmermanszoon uit Nazareth die door zijn beste vrienden ook 'Zoon van God' werd genoemd? Wat betekent hij voor mij? En wat betekenen ik voor hem? Het is mooi dat oktober, de jaarlijkse missiemaand bij uitstek, begint met de gedachtenis aan Thérèse van Lisieux, het vurige Franse meisje dat koos voor contemplatief meeleven met de buitenwereld en dat door haar solidaire inkeer patrones werd van missionarissen.

Het tweede niveau bestaat uit de draadjes tussen medegelovigen. Het is zo belangrijk dat een geloofsgemeenschap bovenal een hartelijke gemeenschap is van onderlinge waardering. Niemand is volmaakt. Op medeparochianen valt genoeg aan te merken; dat is helemaal niet moeilijk. Het is de uitdaging dat niet te doen, het mooie in elkaar te zoeken, het nobele, het fijne. Voor Jezus, onze gedeelde Makker

(die niet zo'n makke was...), zijn we immers allemaal de moeite waard. We zijn toch gedoopt in zijn wereld en we eten toch zijn brood dat hij zelf is? Veel parochianen kennen elkaar wel als plaatsgenoten maar niet als medegelovigen. Lang is het twijfelen

de religieuze sport geweest. Waarom niet het zoeken benadrukken, waar geloof ik wél in als bewonderaar van Jezus? Waarom zo bang, huiverend, wantrouwend zijn ten aanzien van elkaar? Wat een uitdaging elkaar te herontdekken, met nieuwe ogen te zien. Wat een prachtig mooie missie is dit!

Wat is de missie van onze kerk in het huidige Nederland, in noordelijk Nederland? Wat is de missie van onze parochie en deze specifieke geloofsgemeenschap?

Blijmoedig

Ik ben niet allereerst 'christen' of 'katholiek' (status) maar vooral een dynamische leerling van een erg omstrede rabbi uit Nazareth. Ik word volgend jaar zestig maar ken hem nog steeds niet goed genoeg. Missie betekent voor mij vooral: me door hem laten plagen, irriteren, ondermijnen. De grootste criticaster van het christendom, van de katholieke versie en ook van mij persoonlijk, is precies die Jezus die we als 'Heer' belijden, als norm, als voorbeeld. Missie is het avontuur aangaan, de onzekerheid. Jezus is Gods bommetje onder de mensheid. Hij ontploft niet om mensen te doden maar om ze tot leven te brengen, om hun verborgen talenten te ontdekken, om ze te laten opbloeien. Missie is geloven in Gods bonte mensheid en er geestdriftig en blijmoedig deel van uit willen maken.

Volkswijk

Het derde niveau is de missie naar buiten. Enerzijds is dit deel uitmaken van het globale geheel, onderdeel zijn van de wereldkerk. Zo leefde ik van half augustus tot half september dit jaar bij vrienden in een zeer arme volkswijk in Manaus, Brazilië. Ik moest gewoon weer meemaken hoe mensen daar omgaan met die tegelijk vreemde en vertrouwde Jezus. Hoe hij mensen daar uitdaagt persoonlijke diepgang te zoeken, in opbeurende onderlinge omgang en met uitstraling in de samenleving. Ik was te gast bij een zuster met wie ik al bijna 25 jaar een bijzondere persoonlijke band heb. Anderzijds is missie naar buiten ook het lokale geheel:

WEDERZIJDSE MISSIE

TUSSEN BISDOM EN FILLIPPIJNEN

Spreek!

COMMUNIO

Jarenlang vond er tussen de bisdommen Groningen en Ilagan op de Filippijnen een intensieve uitwisseling plaats, met name tussen de bisschoppen en vele parochies. Doel was: wederzijdse missie. Wat konden wij leren van een katholiek land als de Filippijnen? Hoe konden we jongeren hier en daar stimuleren hun geloof te beleven? Daarnaast was ons bisdom bezig met: hoe konden wij Ilagan ondersteunen als er rampen plaatsvonden. Uitwisseling van waar zij en wij sterk in waren. In 1993 vond een jongerenreis plaats. Een ultieme beleving van het leven en geloof, praten over wat jongeren bezighield, logeren bij lokale bewoners. Veel van hen hebben nog steeds contact met elkaar. Hierbij een impressie van lang vervlogen tijden...

EEN MISSIE DIE NIET VOORZIEN WAS

Tekst: Piet van der Schoof

Het is allesbehalve vanzelfsprekend om een andere godsdienst aan te nemen. Zeker niet aan het begin van onze jaartelling toen volgelingen van Jezus zich gingen organiseren. In die tijd is de norm dat iedereen binnen zijn eigen groep en volk blijft.

Jezus wil met zijn missie een vernieuwingsbeweging op gang brengen die gericht is op het aanbreken van Gods koninkrijk. Hij roept Joodse gelovigen op om een levensweg te kiezen die meer op God gericht is en om Bijbelse leefregels intenser te gaan beleven. Het missioneren onder niet-Joden staat aanvankelijk niet op de agenda. Toch is het ook niet zo dat zij helemaal buiten beeld blijven. Dat blijkt onder andere uit Jezus' vergelijking met de lamp op de standaard, waarvan iedereen de lichtkrans moet kunnen zien. Het evangelie is er dus voor zowel Joden als niet-Joden. Maar het is pas na de opstanding van de Heer dat de missie onder de niet-Joden de volle aandacht krijgt.

Bekering

Het is moeilijk om mensen te motiveren om zich te bekeren. Afstand nemen van je oorspronkelijke geloof en kiezen voor een andere godsdienst wordt als een ernstige daad van ontrouw gezien. Je kiest dan niet alleen voor een andere god, maar ook voor een ander volk en een andere nationaliteit. Nieuwe christenen moeten dus in staat zijn om een heel nieuwe cultuur te omarmen. Daarbij laten zij een heel netwerk aan relaties achter; misschien zelfs hun familie en vrienden. Ook kunnen zij het slachtoffer worden van vervolging. Daar staat tegenover dat de bekeerlingen deel gaan uitmaken van een compleet nieuw netwerk.

Offervlees

Ook vanwege de christelijke idealen krijgen bekeerlingen met onbegrip te maken. Het liefhebben van je vijanden, het weggeven van je hele bezit, het niet vergelden van onrecht en het niet terugvragen van geleend geld roepen niet alleen waardering op. Christenen lijken daarmee de vertrouwde maatschappelijke verhoudingen om te keren. Sommige geloofswaarheden zoals de verrijzenis van de Heer stuiten op onbegrip. Maar het gebruiken van offervlees vormt het lastigste probleem voor christelijke bekeerlingen in de heidense wereld. Zij moeten zich onthouden van afgodenverering en mogen dus geen vlees eten dat aan een heidense god gewijd is. Op heel veel plaatsen en bij allerlei gelegenheden wordt dit offervlees geserveerd. Christenen moeten dit mijden, wat wrijving met de omgeving oproept.

Geen zoekers

Als bekering zoveel weerstand uitlokt, waarom gaan mensen dan toch over naar een ander geloof? Bij bekeerlingen gaat het niet dikwijls om echte religieuze zoekers. Zij komen meestal met een andere godsdienst in contact doordat zij mensen ontmoeten die daar lid van zijn. Als mensen zich sterker verbonden voelen met degenen die een andere religie aanhangen, dan is de kans groot dat zij zich zullen bekeren. Sociale relaties spelen dus een belangrijke rol bij de overstap naar een ander geloof. Het is dikwijls pas na de toetreding tot de nieuwe

geloofsgemeenschap dat bekeerlingen beredeneren waarom het nieuwe geloof beter is dan het oude.

Wereldkerk

Joden nemen een positieve houding aan tegenover niet-Joden die Joods willen worden. Zij maken echter niet veel werk van missioneren. Zo'n missie is volgens de Joodse opvatting ook niet echt nodig, want alle mensen die leven volgens Gods geboden zullen een plaats in de hemel krijgen. Toch gaan er in Jezus' tijd vele niet-Joden tot het Jodendom over en daaronder bevinden zich opvallend vele vrouwen. Ook zijn er vele mensen die met het Jodendom sympathiseren en Joods leven, maar de definitieve overgang niet kunnen maken. Mannen die Joods willen worden, moeten zich laten besnijden en dat vormt voor hen een hindernis die zij dikwijls niet kunnen overwinnen. Deze sympathisanten worden in het Nieuwe Testament 'godvrezenden' genoemd. Velen van hen gaan wel naar het beginnende Christendom over.

De Joodse vernieuwingsbeweging van Jezus komt niet zo goed van de grond, maar wel tekenen zich al gauw de contouren van een wereldkerk af. Het is een missionair resultaat dat in het begin niet voorzien was, maar zo door God gewild is.

GOD VOORZIET ONS

Tomislav en Annette Sever uit Osnabrück maken sinds 2016 deel uit van de Neocatechumenale Weg in de stad Groningen. Een kleine gemeenschap van katholieke gezinnen uit Spanje, Italië en Duitsland die randkerkelijken en niet-gelovigen op het spoor van de kerk wil zetten. Ze kozen voor de missio ad gentes - 'missie onder de volken' en belandden in het noordelijke bisdom van Nederland.

spreek!

Tekst: Lammert de Hoop

Met koffie en 'Kuchen' word ik gastvrij onthaald op tweehoog in de Groningse Oosterpoortwijk. Aan tafel zitten Tomislav en Annette met hun kinderen Anna(18), Noah (16) en Isaak(10). De twee oudsten bezoeken het christelijke Gomarusschoolcollege in Groningen(HAVO/VWO). De jongste gaat naar de basisschool. Aan tafel spreekt iedereen Nederlands. "Een jaar geleden was het even moeilijk," vertelt Annette. Twee van de vier missiegezinnen vertrokken weer. Eén familie kreeg geen verblijfsvergunning. De anderen keerden terug toen hun kinderen het moeilijk hadden. Annette: "Onze kinderen gaven de doorslag. Zij bleven liever in Nederland, ook als verhuizing naar een ander bisdom nodig zou zijn." Tomislav vult aan: "Familie gaat boven de missie zegt Kiko Argüello, de oprichter van de Neocatechumenale Weg. Teruggaan naar je thuisgemeenschap is altijd

mogelijk. Maar God zorgde ervoor dat onze gemeenschap hier weer groeide met drie gezinnen."

Missiebereid

Gezin en gemeenschap zijn de spil van de Neocatechumenale Weg. Een gezin geeft vrijwillig aan missiebereid te zijn. In welk land ze terecht komen bepaalt het lot. Dat kan in de RK wereldkerk overal zijn. De voorwaarde is dat een locale bisschop hen uitnodigt. Het missiegezin blijft gesteund door hun thuisgemeenschap. Neocatechumenale gemeenschappen ontstonden eind jaren '60 in Spanje. Ze verspreidden zich naar Italië en tientallen andere landen. De pausen Johannes Paulus, Benedictus en Franciscus moedigden de beweging aan. Nederlandse vestigingen zijn met name in de bisdommen Roermond en Haarlem-Amsterdam, met oa. een eigen priesterseminarie. Ze zijn ook actief

in bisdom Rotterdam en bisdom Den Bosch. Neocatechumenale priesters draaien daar mee in de parochiale structuur van het bisdom.

Armen in Madrid

Na het 2e Vaticaans Concilie pionierden kunstenaar en musicus Kiko Argüello en zuster Carmen Hernández in een armenwijk van Madrid met nieuwe christelijke gemeenschapsvorming. Zigeunerfamilies van 'Quinquís' en andere Spaanse armen in de sloppenwijk vonden elkaar in bloeiende gemeenschappen begeleid door Kiko en Carmen. Leidraad van de katholieke vorming van volwassenen was het zich eigen maken van de doopbeloften van de vroegchristelijke kerk. Deze verdieping gaat in een aantal fasen en neemt jaren in beslag. Het houdt de lerende christelijke gemeenschap bij elkaar. Annette en Tomislav: "Drie samenkomsten zijn de

pijlers van onze gemeenschap. In de Woordviering op woensdagavond staan bijbellezingen en catechese over een thema centraal. Zaterdagavond vieren we de Eucharistie. Elke maand komt de hele gemeenschap een dag lang bij elkaar, inclusief alle kinderen. We delen vreugde en gebedsviering en wisselen ook ervaringen en zorgen uit om elkaar te steunen.”

Zelfstandige gemeenschap

De gemeenschappen omvatten 20 tot 50 mensen. In Groningen zijn sinds dit jaar vijf missiegezinnen: drie uit Spanje met respectievelijk één, zes en twaalf kinderen, een Italiaans echtpaar met vier kinderen, en de familie Sever uit Duitsland. Hun 85-jarige priester Jan Zijerveldt is onlangs opgevolgd door priester Mario Agios (35). Elke familie bedruipt zichzelf: zoekt zijn eigen huis en betaald werk in de nieuwe omgeving. Tomislav Sever is

kostwinner voor zijn gezin en werkt als automonteur. Annette was vroeger werkzaam als gemeente ambtenaar, maar wijdt zich nu aan gezin en huishouden naast nevenactiviteiten in de gemeenschap. Bisschop Gerard de Korte gaf toestemming voor vestiging in Groningen. De gemeenschap valt onder de Martinusparochie van pastoor Rolf Wagenaar.

Evangeliseren

De Neocatechumenale Weg wil missionair werken voor de lokale katholieke kerk. Al wijkt de aard van hun gemeenschapsleven af van de gemiddelde parochie. Tomislav: “We zijn onderdeel van de parochie en het bisdom dat ons koos. Maar in de geest van onze oprichters richten we ons vooral op missiewerk voor de kerk. We bieden geïnteresseerden een plaats in onze gemeenschap met catechese over het christelijk geloof.” Optreden naar

buiten, zoals evangeliseren op straat, heeft nog geen prioriteit in Groningen zolang men in de opbouwfase zit. Komend jaar assisteren Tomislav en Annette Sever, met twee andere ouders, bisschop Van den Hout bij diens Family Tour voor jonge gezinnen.

Priester Mario Agios

MISSIE TEGEN ARMOEDE

Hebben we oog voor materiële en sociale armoede bij jonge kinderen? Hoe ben je praktisch solidair? In Gevangenis­museum Veenhuizen stonden de katholieke basisscholen uit Groningen en Drenthe een dag lang stil bij hun missie in het onderwijs aan jonge kinderen.

spreek!

Tekst: Agda Wachter

De identiteitsdag van de katholieke Stichting Primenius uit Oude Pekela betrof een gezelschap van teamleiders, identiteitscoördinatoren en basisschooldirecteuren. Omgaan met kinderen en armoede stond centraal bij bezinning op 'solidariteit' als centrale waarde van de basisscholen. Eén op de negen kinderen in Nederland groeit op in armoede. Een groot deel van hen leeft zelfs langdurig op de grens van het minimum. Gezinnen hebben niet genoeg geld voor eten, kleding, een verwarmd huis, lidmaatschap van een sportvereniging of muziekschool. De kinderen schamen zich, voelen zich buitengesloten of worden gepest door leeftijdsgenoten. Ze hebben moeite zich te concentreren of verlaten de school voortijdig. Onderzoek door de Kinderombudsman (2017) laat zien dat jongeren in armoede op alle levensgebieden achterstand oplopen. De aanpak van deze situaties is vaak

te weinig samenhangend. 'Armoede' is echter niet alleen een zaak van geld. Er kan ook sprake zijn van sociale en emotionele armoede als ouders te druk zijn met zichzelf. Er is onvoldoende tijd en aandacht als zij eigen werk en sociale contacten laten voorgaan op de zorg voor kinderen. Met de identiteitsdag wilde Primenius de scholen meer bewust maken van het bestaan van kinderen in 'armoede'. Behalve bewustwording ging het ook om samen oplossingen te bedenken om verandering ten goede te realiseren.

'Pauper-paradijs'

Gevangenis­museum Veenhuizen in Drenthe kreeg de afgelopen jaren bekendheid met de naam 'pauper-paradijs' (titel van het boek van schrijfster Suzanne Jansen). Het verwijst naar de ontstaansgeschiedenis van Veenhuizen toen armen uit 19e eeuwse stedelijke sloppenwijken

hier naar toe werden gestuurd. Voor gedwongen tewerkstelling en opvoeding door de Maatschappij van Weldadigheid van generaal Johannes van den Bosch. Families levend in armoede werden voor werk en opleiding naar het onontgonnen veengebied bij Veenhuizen en Frederiksoord gebracht. Een ambitieus initiatief voor de aanpak van een groot maatschappelijk probleem (armoede) vanuit geloof in de maakbaarheid van mens en landschap.

Op pad

Tijdens een 'paupertocht' langs huizen op het grondgebied van Veenhuizen, met opschriften als 'Bitter en Zoet', 'Een van zin' en 'Helpt elkander', dachten deelnemersgroepen na over eigentijdse vragen over hun schoolsituatie. Welke armoede is rond jullie school waarneembaar? Is dat door financieel gebrek?

Door sociale armoede? Wat mag op jullie schoolgevel staan vanuit waarden van de stichting? Primenius staat voor waarden uit het Katholiek Sociaal Denken, zoals 'Heel de mens', 'Vertrouwen', 'Gemeenschap', 'Solidariteit en naastenliefde' en 'Verantwoordelijkheid'. Wat vraagt dit van schoolteams die werken vanuit het pedagogisch concept 'Pedagogische tact'? Concreet resultaat van de bezinningstocht was de opzet van een plan dat handen en voeten kan krijgen in de school.

Paupermarkt

's Middags presenteerde zich een 'paupermarkt' van organisaties die zich keren tegen armoede en scholen educatief ondersteunen. Op de markt konden scholen partners treffen voor de 'Alliantie tegen armoede'. Aanwezig waren bijvoorbeeld Stichting Leergeld (bekend bij veel scholen), Stichting

Jarige Job, maar ook de Vastenactie, Edukans en de katholieke organisatie 'Solidair Groningen-Drenthe'.

Kinderen-en-armoede spel

Solidair Groningen-Drenthe bood de scholen een bon voor aanschaf van 'Het Kinderen en Armoede-spel' met eventuele gastlessen. Het spel maakt het onderwerp (geestelijke) armoede voor kinderen bespreekbaar, omdat kinderen spelenderwijs ervaren wat het voor iemand kan betekenen. Het doet een beroep op solidariteit van de kinderen: verzin ideeën en mogelijkheden om samen leuke dingen te doen die geen geld mogen kosten. Het spel blijkt een waardevol instrument om als leerkrachten en kinderen op een goede manier over armoede met elkaar in gesprek te gaan; veel scholen schaften het spel aan.

Viering

Na een rondleiding door het Gevangenis­museum volgde een afsluitende viering in de Koepelkerk van Veenhuizen begeleid door organist Anton Lukassen. Deelnemers ontvingen bij het afscheid een kaars met een gedicht op een boeken­legger. Om het licht van bezinning en de contouren van een plan door te geven.

**Inspirators voor betekenisvol onderwijs'
Tom Knippers en Agda Wachter van
Onderwijsbureau Meppel organiseerden de
identiteitsdag in opdracht van Stichting
Primenius.*

'CHRISTELIJK GELOOF NIET ACHTER DE VOORDEUR OPSLUITEN'

Publieke Theologie heeft zich als nieuw werkgebied van katholieken en protestanten ontwikkeld. Door globalisering en digitalisering ontstaan nieuwe openbare ruimtes waar christelijk geloof zich kan manifesteren. Elisabeth Hense is universitair docente Spiritualiteit aan de Radboud Universiteit en lid van de Derde Orde van de Karmelieten: "We laten de maatschappelijke relevantie van gelovige inspiratie voor actuele vraagstukken zien."

Tekst: Lammert de Hoop

Titus Brandsma was een publiek theoloog avant la lettre volgens Hense. De Titus Special van Spreek! getuigde er van. "Publieke theologie wil de betekenis van christelijk geloof laten zien in openbare ruimtes van de samenleving. Titus zette zich in voor katholieke emancipatie in onderwijs, journalistiek en wetenschap. Onder gelovigen leefde sterk de behoefte zich te laten zien, trots te zijn op hun kerk, vandaar ook de ervaring van bedevaarten. Nu leven we in een andere tijd met andere religieuze behoeften." Titus roerde dit zelf ook aan in zijn rede over het Godsbeeld. Veranderende religieuze behoeften hebben weerslag op de Godsbeelden van mensen. In onze geïndividualiseerde samenleving moeten we geloven niet achter de voordeur laten opsluiten. Christelijke waarden zijn een belangrijke tegenhanger van trends naar individualisering. Eerbied voor de van God gegeven waardigheid van mens en schepping maakt groot verschil voor de leefbaarheid in ons land. Je ziet tegenwoordig een behoefte om gelovige inspiratie

meer in evenementen of nieuwe maatschappelijke netwerken te beleven. The Passion is daar een uiting van, maar ook het initiatief van Arnhemse zusters Trappistinnen voor een natuurbegraafplaats op eigen grond. Daar ontstaat een nieuwe ontmoetingsplek tussen de geloofstraditie van kloosterzusters en mensen die een natuurgraf zoeken."

Moestuin Hof van Heden Nijmegen

Als publiek theologe is dr. Hense momenteel actief voor ecologie en behoud van de schepping. "Mystici als de heilige Hildegard van Bingen en Franciscus van Assisi reflecteren op mystieke verbondenheid van mens en natuur. Zij ervaren de waarde van groen en groei en van verbinding met een groter geheel. Mens en natuur als de schepping waarin God zich openbaart. De klimaatverandering laat zien hoe kwetsbaar deze beleving is. Paus Franciscus schreef met Laudato Si er een hooggewaardeerd stuk over: een oproep tot ecologische bekering om uitputting van de aarde en een toenemende armoedekloof

te vermijden.” Hense werkt als publiek theoloog op twee niveaus: inventariserend onderzoek naar openbare uitingen van gelovigen en toepassing van christelijke waarden op actuele vraagstukken. Ze is net een enquête-onderzoek gestart naar verduurzaming in Nederlandse parochies. Hoe zet men gelovige inspiratie om in concrete daden, en hoe straalt dit uit in de samenleving? Ze is verder betrokken bij toegepast onderzoek naar de positieve effecten van groen op de gezondheid van kwetsbare groepen. “Ik ben lid van een consortium van Wageningen Universiteit, gemeenten Nijmegen en Arnhem, de Radboud Universiteit, de VU in Amsterdam en diverse groene en sociale organisaties. Mensen met een lagere sociale en economische status hebben vaak gezondheidsachterstanden zie je in de statistieken. Met het consortium bekijken we of meer toegang tot groen gezondheid en welzijn bij kwetsbare groepen verbetert.” Hense let specifiek op het aspect spirituele gezondheid: “Welke spirituele behoeften leven er? Wat draagt bij aan een voller

leven en zinvol bestaan? Wat kan bijvoorbeeld een stiltetuin of groene begraafplaats betekenen?” De ‘Hof van Heden Nijmegen’ is een diaconaal moestuinproject van de parochie Heilige Drie-Eenheid, die het afgelopen jaar als onderzoekspilot diende. Grond voor groenteteelt en fruitbomen stelde de parochie beschikbaar. Parochianen kweken samen met bewoners uit de wijk een rijk palet aan groenten en fruit. Maaltijden van de oogst worden aangeboden aan kwetsbare groepen. Ook is iedereen op een vaste dag in de week welkom in de tuin om op adem te komen in een groene omgeving en te genieten van gezelligheid en rust.

Present zijn

Theologen uit 25 landen hebben in 2007 het Global Network Public Theology opgericht. Voortrekker aan de Radboud Universiteit is prof. dr. Christoph Hübenthal, een collega van dr. Hense. Recent publiceerde hij een themanummer van het tijdschrift ‘Ethik und Gesellschaft’ over publieke theologie. De eerstkomende Adventszondag in 2019 start de RK kerk in Duitsland een

synodaal proces over de vraag: ‘Hoe kunnen we als RK kerk vanuit het Evangelie uitnodigend present zijn in de samenleving?’ Maatschappelijke relevantie van christelijk geloof is inmiddels ook een thema in alle bachelorklassen van de Nijmeegse Theologiestudie. Elizabeth Hense gaf zelf mastercolleges over Titus Brandsma’s leven en werk. Hense: “Elke wetenschapper wil maatschappelijke impact hebben. Tegenwoordig is dat zelfs meer vereist dan ooit. Maar juist dat doe je vanuit eigen persoonlijke en spirituele beleving.” Het lijkt een missionaire oproep aan iedere kerkganger om zich vanuit christelijke waarden meer uit te spreken in functie en beroep. Schuilt in iedere gelovige een publiek theoloog....?

TAPIJT VAN BISSCHOPPEN MET EEN MISSIE

Teskt: Peter van der Weide Foto: Patrick Janssen

Tijdens mijn priesterwijding in 1995 in de Kathedrale basiliek van Sint Bavo te Haarlem kwam natuurlijk het moment dat je plat ter aarde gaat tijdens de litanie van alle heiligen. De hemel wordt bestormd of je je missie als priester goed mag vervullen. Na de plechtigheid zeiden mijn medewijdingeling en ik tegen elkaar: 'Op die koude stenen hadden ze wel even een kleedje mogen leggen!'

Voor het hoogaltaar in de St. Franciscusbasiliek te Bolsward ligt zo'n kleed, een tapijt met een missie! Het is in 1953 geknoopt door leden van het Katholiek Vrouwen Gilde bij het bezoek van de drie Bolswarder missiebisdommen aan de oude Hanzestad. In een tijd zonder televisie of veel ander vermaak kreeg je zulk werk met eigen mensen nog voor elkaar... Op het altaartapijt staan de wapens afgebeeld van mgr. Constans Kramer (1903-1998) met als wapenspreuk in magna constantia, d.i. met grote standvastigheid, mgr. Nicolaas Hettinga (1908-1973) met als wapenspreuk da robur, d.i. geef kracht en mgr. Jacob Teerenstra (1911-1961) met als wapenspreuk esurientes in plevit bonis, d.i. zij die honger hebben, heeft de Heer met goederen overladen. Mgr. Kramer werkte in China waar hij in 1949 uit verdreven werd. Mgr. Teerenstra in het toenmalige Frans Kameroen en mgr. Hettinga in Pakistan.

Bij mijn weten heeft dit tapijt sindsdien altijd voor het hoogaltaar gelegen. Het is door de nodige voeten getreden, maar het geeft kleur en luister aan het hoogkoor van deze basiliek en verbindt je met een roemrijk verleden. Wie weet heeft u ook zoiets in huis. Haal het tevoorschijn! Het geeft warmte aan de huiskamer van God. Je voelt je gedragen en verheven wanneer je er over mag gaan. Het geeft warmte wanneer je erop ligt terwijl alle heiligen in de hemel worden aangeroepen opdat je gezonden kan worden om in deze tijd handen en voeten te geven aan het evangelie.

Pastoor Peter van der Weide

Colofon

8e jaargang
Nummer 3
Oktober 2019

Redactie:

Agda Wachter
Piet van der Schoof
Bianca Domhof

Lammert de Hoop: hoofd | eindredactie
Marlies Bosch: fotografie | eindredactie

Fotografie:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79
9711 BG Groningen
telefoon: 050-4065888
redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
Telefoon: 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd.

Abonnementenadministratie:

v.bouwman@bisdomgl.nl
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

Denk je erover priester te worden?

Kijk eens op www.willibrordseminarie.nl of kom langs in Heiloo!

GROOTSEMINARIE ST. WILLIBRORD
 Hoogeweg 65, 1851 PJ Heiloo
 T 072 505 1288
www.willibrordseminarie.nl

Wilt u de priesteropleiding steunen?
 Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
 NL64 INGB 000 000 5464
 t.n.v. Het Grootseminarie

RAAD

DE ADMINISTRatieve DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement kunt u, als parochie, bij RAAD terecht voor alle administratieve en financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
 S.T. Landman,
 Westermarwei 1
 8501 RA Joure
 tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want: Een bordje eten iedere dag is voor heel veel kinderen niet vanzelfsprekend!

Banknummer
 NL78 INGB 0005733838
 t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
 Postbus 1180, 9701 BD Groningen

Voor 3 euro per maand REDT U een arm kind! Doen?

JA, ik word donateur en:
 Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewent is).
 1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....
 Naam:.....
 Adres:.....
 Plaats:.....
 Handtekening:.....

s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
 Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**UITVAARTZORG
 BOERHAAVELAAN
 JOYCE NIJHOLT
 050-5255980**

Veldhuis Media

Plaats zelf advertentie